

הלכות תפלין סימן לב

(כא) ישרטט כל השורות. ולא ישרטט (כב) בעופרת מפני שהמקום השרטוט נשאר צבוע: הגה * ויש אומרים שצריך לשרטט תמיד למעלה ולמטה וכן הצדדים אף על פי שיודע לכתב בלא שרטוט, * וכן נוהגין (ברוך שמו ומוכרי וספר תרומה וסמ"ג): ז' תלכה למעשה מסיני, תפלין על הקלף ולא על הדוכסוטוס * ולא על הגויל. בותבין על הקלף במקום בשר, * ואם שנה פסול. מהו קלף ומהו דוכסוטוס? העור בשעת עבודו חולקין אותו לשנים, וחלק החיצון שהוא לצד השער נקרא קלף, והפנימי הדבוק לבשר נקרא דוכסוטוס. ולפי זה, כי אמרינן 'בותבין על הקלף במקום בשר' הינו במקום היותר קרוב לבשר. והינו במקום חבורו כשהוא דבוק לדוכסוטוס. * וקלפים שלנו שאין חולקין אותם לשנים דין קלף * וכותבים עליהם לצד בשר, * שמה שמגדלים קלפתו העליונה שבמקום שער אינו אלא כדי מה שצריך * למקנו ולתחליקו. ואפילו אם היו חולקים העור לשנים הנה צריך לגדר ממנו דף. * ומצד הבשר גוררים הרבה עד שאין נשאר אלא הקלף בלבד: ח * צריך הקלף להיות מעבד (י"א) [י"א] (כג) בעפצים או קבסיר. * וצריך שהיה מעבד לשמו. * טוב להוציא (כד) בשפתיו (כה) * בתחלת

ב שבת עש והקדוה לב
ס לפרוש הוסיפות
ההפדכי בשם ושי
והר"ן שלם הצריך
וקרא"ש בחלכות ספר
תורה והמב"ש במק
א מהלכות תפלין
ע חספות וכל המ
רמב"ם פ' ביה"ע
ז מגלה י"ט
ק חספות שם
וקרא"ש ורמ"ן
ר פשוט דף אפילו לרעה
ש"י ש' קרא"ש
בהלכות ספר תורה
בשם רמב"ן
וקרא"ש בסימן כה

שערי תשובה

פסוק בלא שרטוט, ובשמשך שרטוט שיהיה עליונה דין, ע"י מ"א: (י"א) בעפצים.

שלא כסדרן, וצ"ע בפר"ח שם: [י"א] בעפצים. עב"ח"ט. וענין פנים מאירות ח"ג סי' ס"ב
בקלף שלאחר העבוד חולקין אותו ובושחין אותו בעבד לבן כדי שיצא חלק וזבן
ביותר, וקצת מוסרים רצו לאסור מפני שאינו כותב על הקלף רק על אותו צבע ופסטיק בין הקלף לקב: והשיב שקצת מוסרים הוא זה והקלף יפצה פנים, וקצת שמצוה מן הספק
לכתב על קלף זה משום זה אלי ואנחנו, ומעבד הנה שמעבד קלף אינו הפסק, וגם כי כל נאמרו אינו חוצץ ע"ש. ונראה שלתחלתו של המעבד של פניו בחוצץ מולת לבן ורקם
היטב, ואם מה שאינו מקבץ בהקלף דבק טוב וסדר ממנו ע"י הקדוה הנה, ומה שנשאר מדבק בו הוא נעשה בוש אחר עם הקלף ואינו חוצץ. ומ"מ נראה שאין לחסור

באור הלכה

לכתב ויתר ביושר לנפות השיטות הרשות בידו, ואם לא שרטט אפילו
שיטה עליונה, עין בבאור הלכה: (כא) ישרטט. פירוש, לכתחלה,
משום * זה אלי ואנוהי"ם³⁰, אבל בדיעבד אפילו אם (י"א) לא שרטט
(י"ט) וכתב השיטות עקמות, אין לפסל התפלין: (כב) בעופרת.
(י"ט) וכן פריך ובסקרא וכל פיוצא בזה, ואפילו (כ) בין השיטין אסור
לשרטט בו³¹, וכל זה לכתחלה, אבל בדיעבד אין להחמיר³², כן כתב
הלחם חמודות והאלה רבה; ובתשובת דברי שמואל סימן שסב
מפסק בזה מאד אם משרטט בשום צבע שחר, מחמת נגיעת אות
באות על ידי השרטוט השחר; אם לא דכתב מתחת השרטוט³³, עין
שם: ח (כג) בעפצים או קבסיר. ונראה שהיה, (כ"ה) דלא מקרי
קלף בלא זה רק דפתקא. ויניח העור בפניו עד (כ"ה) שיהיה השער
מאלי ולא על ידי גרינה. ואם הוציאו קדם לכן לא יכתב עליו, דהוי
דפתקא צדן ופסול. ויש (כ"ה) מי שחולק וכתב, דסופר שהוציא
העורות לאחר ד' ימים וצדן לא עבר שערות מעליהם, נראה דבדיעבד
אין קפידא³⁴, דלא תליא בשער כלל, דכיון דכבר נחמ כסיד ונתקן כהגן
לא מקרי דפתקא, עין שם: (כד) בשפתיו. ובדיעבד (כ"ה) דיו
במחשבה³⁵: (כה) בתחלת. ויותר (כ"ה) אין צריך לא להוציא בשפתיו
ולא לחשב שמתעבדים לשמה, אלא בתחלתו בלבד, (כו) ואפילו
נמשך העבוד כמה ימים, דכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה³⁶.

* ויש אומרים שצריך וכו'. יש לענין קצת אם שרטט כל השורות, אם צריך גם
כן לשרטט מן הצדדים או לא? ופסק זה יש להסתפק בספר תורה ומזוזה, דשם
השרטוט בלא הוא לעצמא. ונראה דבדיעבד אין להחמיר בזה אפילו במזוזה, כי
לא נזכר בכל מקום רק שרטוט בין השיטין: וכל שכן לפי מה שנראה מרוב
הזכר בפתיחת תשובה ביוה"דעה, עין שם, דטעם השרטוט אפילו במזוזה הוא כדי
לישר השיטין, בודאי אין להחמיר בזה. ודע דשרטוט של תפלין לכלי שלמא אין
צריך להיות לשמה³⁷, כמו שכתב הפרי"מגדים: * וכן נוהגין. וכתבנו נהנו הכל
לשרטט בכל השיטין. וענין בספר 'דור' שאמר שקטב שנקרא לו שטוב לשרטט
למשיטין לצד השער, ולמעלה ולמטה ולהצדדים ישרטט לצד הבשר³⁸: * ולא על
הגויל. גויל הוא העור³⁹, שלא נחלק, ולא הוסר ממנו רק השער ונתקן שם, ומצד
הבשר לא הוסר כלום: * ואם שנה פסול. קאי אכלם, ואפילו אם כתב אדם ושל
יודי שלא על הקלף במקום בשר, כגון שבמקום אחד לא העביר מהדוכסוטוס,
פסול. וענין לקמן: * וכותבים עליהם לצד בשר. ונראה מאד שלא יטעה לכתב
לצד השער, דמעבד בדיעבד. וסימנו להכיר אחר העבוד אינו צד הוא סמוך
לבשר: ואם לא יצא צד שהקלף מתבדן בשלח לחין אותו הוא מקום הסמוך
לבשר. ומכל מקום אין לפסל תפלין ישנים מחמת סימן זה, דאף על פי שאחר
הכתיבה נראה שכתבו לצד השער, אנו מעמידים להסופר שכתב על חזקתו
חזקת בקי וסימנה ובודאי כדן כתבם: גם סמכין על המרדכי דמכשיר אם נכתבו
לצד השער, א"י: * למקנו ולתחליקו. ואם גרד יותר מזה, עין בשמחת אדם
כלל יד דעתו דלא מקרי חזקתו קלף, ובחמ"ס ספר אר"י"ם תשובה ג' משמע שמקל
בוה⁴⁰: * ומצד הבשר גוררים הרבה. וסימנו לידע שצריך כל הדוכסוטוס,
מקבץ בפי הסופרים: כל מקום שהוא נמצא בקלף הוא נזר לכל, כי הוא חלק

ושאר קלף אינו חלק כלל. ואותו מקום חלק יכול לקלף ולהפריש כסמין או כמחט. ובדיעבד אם לא גרד כל כך, עין במחצית השקל שדעתו להחמיר, וכן בהשכות
משכנות יצחק. ובשפת אדם סבב דאין לפסל התפלין משום זה בדיעבד, כיון דעל פלפלים נגד מן העור הקלפה דעה הסמוך לבשר. דעלית בודאי חל שם
דוכסוטוס: וכן בתשובת חתם סופר נז"ל ובתשובת חסד לאברהם מקל גס"ן מחמת זה. ואף דאין למחוט ביד הפסל בדיעבד דיש לו על מי לסמוך, מה שאר ראוי
לתוהו להסופרים שנתתו בזה על פלפלים לכתחלה, שלא ישאירו על הקלף קצם שיכתבו עליו שום קרם וקלפה דעה במקום הכתיבה, ואפילו קלפה דעה כחוט
השערה, דזה הוי חל חשש דוכסוטוס: * צריך הקלף וכו'. והעבוד הוא הלכה למעשה מסיני, דבאל זה אין עליו רק שם עור ולא גויל וקלף דוכסוטוס, פמ"ג. וכל
אלו הסעיפין הנאמרים פה לענין עבוד הוא רק לענין הפרשיות של התפלין וכן לענין כתיבת ספרים ומזוזות וכלב מדעת הרב"ם לענין מזוזה, וכדאיתא ביוה"דעה
סימן רפח ס"ה), ולענין עור הבתים והבאר לקמן בסעיף לו: * וצריך וכו' לשמו. וכל זה פסולין. ואם הוא במקום שלא יוכל להשיב תפלין אחרים פי אם אלו
שנכתבו על עור המעבד שלא לשמה, אף דבספר תורה כתיב ונא נראה ויזבל לגרף עליה צבוע, אבל בתפלין יניחם קף בלא ברכה, עין שם בפרי"מגדים. ודע עוד
דהפרי"מגדים חלש בקשירות דעבוד לשמה הוא מוכרח, ונביא ראה לזה מתשובת הרמב"ם שהוציא פתק א מהלכות תפלין הלכה יא, ונפיקא מזה
היא שפסק לו אם נתחלק לו עור בעד עור שלא לשמה, יש לומר שפסק דהגן לקלף: אך מתשובת ד' עקיבא איגר סימן ב' משמע דהוא סובר שהוא דאורייתא⁴¹, וכן
ראיתי לאחר שכתב בשם המג"ב שכתב גס"ן דכל הפוסקים המחמירין בענין עבוד לשמה סבירא להו דהוא דאורייתא. ומכל מקום נראה דבשעת הדחק יש לקלף
בספק, דכלא הכי יש הרבה מהראשונים שסבירא להו דאין צריך עבוד לשמן (עין בתשובת משכנות יצחק א"י"ם סימן מב), וכעין שכתב בתשובת 'פרי' משה אהרן'
בחלק ב' סימן קא, הובא בבכ"י יוסף יונה דעה סימן רעא. ודע עוד דעבוד סמטא הוי כשלא לשמה. תשובת פנים מאירות סימן מה, וכן משמע מחספות גשין דף מה
ברבור הפתחיל עבוד לשמה. ובספר בית אהרן יצא לדון בדבר הנדוש, דהאינא דאין בותבין ברב על קלף שאר ספרים רק ספר תורה, הוי סמטא בלשמה, ויש לשנ⁴²:
* בתחלת העבוד. ואם הנה רק סוף העבוד לשמה, עין לקמן בסעיף ט' שבדבריו שם השי"י ביוה"דעה רע"א סיף ג' סבירא לה דפתקא, ויפנים מאירות חלק א סימן

שער הציון

(י"א) ב"ת ומוכח מן העור: (י"ב) ב"ת הנ"ל: (י"ג) פרי"מגדים, דלא בתחילתו כדיו: (כ) שם: (כ"ה) מגלה י"ט ושבת ע"ט: (כ"ז) מגן אברהם ופרי"מגדים:
(כ"ה) משיבת נפש סימן ד: (כ"ה) אלהי רבה ופרי"מגדים: (כ"ה) קרא"ש בהלכות קטנות: (כ"ו) פרי"מגדים:

הלכות תפלין סימן לב

ביאורים ומוספים

דוכסוסטוס בצד החיצון שלצד השערות, וספר תורה נכתב על הגויל במקום השערות. ותפלין שנכתבו על דוכסוסטוס, או על הגויל, או על הקלף במקום השיער, פסולות.

בזמנינו, אין נוהגים לחלק את העור לשנים וכמו שכתבו התוס' שם (ד"ה קלף), אלא מגררים הרבה מחלקו הפנימי שמצד הבשר עד שלא נשאר אלא הקלף לבד בלא הדוכסוסטוס, ומצד השיער מגררים את קליפתו העליונה, כפי מה שצריך כדי לתקנו ולהחליקו, וזהו קלף הכשר לכתוב עליו תפלין. וכתב הנשמות אדם (כלל יד, הובא בביה"ל ד"ה לתקנו) שיש להזהר שלא לגרור הרבה מצד השיער, כדי שישאר מקליפת העור העליונה שהיא הקלף. ובשו"ת חתם סופר (או"ח סי' ג, הובא בביה"ל שם) כתב שאין צורך להזהר בזה, שכל שנלקח מהעור החלק הנוגע בבשר, נחשב קלף, ואפילו אם קילף גם מצד השיער.

[ביה"ל ד"ה לתקנו]

וכתבם סיפור אחרים תשובה ג משמע שפסקל כזה⁽³⁷⁾.

⁽³⁷⁾ ונחלקו בגדר קלף ודוכסוסטוס, שלדעת הנשמות אדם רק הקליפה העליונה בלבד חשובה קלף, אלא שמ"מ השכבה העבה הדבוקה אליו נטפלת אליו ונכללת אף היא בשם קלף וכשרה לכתוב עליה, אך אם הסיר את הקליפה העליונה בטל ממנה שם קלף, ולכן צריך להזהר שלא יגרור יותר מדאי. ולדעת החתם סופר שכבת הקלף עבה היא, וכולה נקראת קלף, ולכן כל שגרר את שכבת הדוכסוסטוס, לא איכפת לנו אם גרר מן הקלף יותר מכפי שצריך כדי לתקנו ולהחליקו.

ולמעשה, לענין הסרת הקליפה החיצונה מצד השיער הנקראת ליצה [כדי שלא יהיה הקלף קשה כל כך יגררם לסדקים באותיות], כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' קעה) שאם היא קליפה דקה יש לצודר שמונת להסירה, שאף שהגדולי הקדש (ו"ד סי' רע"א סי' יא) נקט כנשמת אדם, מ"מ דבריו דחוקים, ובמאירי ובחסד לאברהם מבואר כחתם סופר שהקלף עבה ואינו רק שכבה דקה, אכן אם עוביה קרוב לחצי מעובי הקלף, יש לעיין אם להכשיר לכתחילה.

[משנ"ב סי' כג]

דסופר שהוציא העורות לאחר ד' ימים וצדן לא עבר שערות מצינן, נראה דבדיעבד אין קפידא⁽³⁸⁾.

⁽³⁸⁾ ובזמנינו, אף על פי שניתן לעבד את העורות עם חומרים כימיים, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' ב), שמ"מ אין לשנות מסדר העיבוד בשיד הנהוג מכמה דורות.

[משנ"ב סי' כד]

ובדיעבד דיו כמחשבה⁽³⁹⁾.

⁽³⁹⁾ ואף שלענין כתיבה כתב להלן (סי' צה) שצריך שיאמר בפיו שכותב לשמה, ואין די במוחשבה אף בדיעבד [כן הקשה הרע"ק"א שם בגליון על לשון השו"ע, וראה משנ"ב לעיל סי' יא סי' ד], תירץ השו"ע הרב (סלי"א) שסומכים על דעת הסוברים שאין צריך לעבד קלף לשמה, בצירוף דעת ספר התרומה (הובא ברא"ש הל' ספר תורה סי' ג, שהוא מקור הדין שיש לומר בפיו שמעבד לשמה), שהסתפק לומר שדי במחשבה לבד [וכן צירף בביה"ל (ד"ה וצריך) את דעת הסוברים שאין צריך עיבוד לשמה, וראה ביה"ל לעיל סי' יד סי' ב ד"ה בלא כונה].

[משנ"ב סי' כה]

דכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה⁽⁴⁰⁾.

⁽⁴⁰⁾ ואם המשיך אדם אחר את המלאכה, מבואר בביה"ל לעיל (סי' המשיך בעמוד הבא

[משנ"ב סי' כא]

לכתחילה, משום "זה אלי ואניו"⁽³⁰⁾.

⁽³⁰⁾ ואף על פי שאין נראות מבחור, מ"מ צריך ליפותן משום "זה אלי ואניו", וכמו שכתב הדרכי משה (אות א, וברמ"א סי' וראה ביאור הגר"א שם).

[משנ"ב סי' כב]

ואפילו בין השיטין אסור לשקוט בו⁽³¹⁾. וכל זה לכתחילה, אצל דריעבד אין להקמיר⁽³²⁾ וכו', מחמת נגיעת אות באות על ידי השקטות השחר; אם לא דכתב מתחת השקטות⁽³³⁾.

⁽³¹⁾ וכן לרשום בו סימני חותם חייו לשמירה מגניבה, או לשם אישור על כשרותו וההגהה שעבר וכדו', כתב במקדש מעט (ו"ד סי' רעד סי' מט) שאסור. ובשו"ת אגרות משה (ו"ד ח"ב סי' קמ) ובשו"ת ציץ אליעזר (ח"ט סי' ו) כתבו שאין לעשות כן אף מצידו האחר של הקלף.

⁽³²⁾ שלכתחילה צריך שלא יהיה צבע מיותר בפרשיות, וכמו שכתב הפמ"ג (א"א סי' ח) בשם הלבוש, אבל בדיעבד אין פסלים. ובשו"ת אגרות משה (שם) כתב שאף לחקוק בקלף בלא דיו אסור, ואף אם אין בחקיקה צורת אותיות אלא רק קוים בעלמא.

⁽³³⁾ ולענין הרחקת הכתב מהשרטוט, כתב בשו"ת הבי"ח החדשות (סי' פז) שאין מדקדקים שיהיו האותיות ממש במקום השרטוט. ובשו"ת רעק"א (מהדור"ק סי' ג) כתב לגבי מוחה וספר תורה [שהשרטוט בהם לעכובא, ולא כמו בתפלין] שאם הרחיקו הרבה מהשרטוט פסולות, והביאו הפתחי תשובה (ו"ד סי' רפח סי' ה). והדעת קדושים (ו"ד סי' רע"א סוף סי' ז) כתב שאם הרחיקו כשיעור קש פסול, אך אם הרחיקו כשיעור שיעור עשרה או שתים אינו פסול.

והוסיף הדעת קדושים, שאם הרחיק הסופר את הכתב מהשרטוט, יכול הוא לעבות את ראשי האותיות כדי לקרב אל השרטוט. והיינו גם אם שרטוט לאחר כתיבה אינו מועיל. אכן המקדש מעט (שם סי' לה) הניח דבריו אלו בצ"ע.

[ביה"ל ד"ה ויש אומרים]

דע דשקטות של תפלין לכלי עליון צריך להיות לשמה⁽³⁴⁾.

⁽³⁴⁾ ודין שירטוט של מוחה וספר תורה, נתבאר בביה"ל להלן (סי' ח סוף ד"ה בתחלת העבודה).

[ביה"ל ד"ה וכן נוהגין]

שטוב לשקוט להשיטין לצד השער, ולמעלה ולמטה וליצדדים ושקט לצד הקשר⁽³⁵⁾.

⁽³⁵⁾ וטעמו, שלענין שירטוט בין השיטין, יש לחוש לדעת רבינו שמחה (הובא בב"י) שפוסל, כיון שאין שירטוט זה נצרך מדינא, ולפיכך יש לעשותו מצד חוץ [ויראה השירטוט מבפנים]. מה שאין כן בשירטוט שמלמעלה ולמטה ומן הצדדים, שנצרך מן הדיו, ואינו פוסל, ולכן יכול לעשותו מצד פנים.

[ביה"ל ד"ה ולא על הגויל]

גויל הוא העור⁽³⁶⁾.

⁽³⁶⁾ מבואר לסעיף ז. ישנם שלשה סוגי עורות שמשמשים לכתובת סת"ם: גויל, קלף, ודוכסוסטוס. עור שעברוהו בשלמותו ולא חילקוהו לשנים, נקרא גויל. ואילו עור שחילקוהו בעביו לשנים, חלקו החיצון שבצד השיער נקרא קלף, וחלקו הפנימי שבצד הבשר נקרא דוכסוסטוס.

ושנינו בביריתא (שבת עט, ב), שהלכה למשה מסיני היא, שתפלין נכתבות על הקלף בצדו הפנימי שכנגד הבשר, ומוחה נכתבת על

הלבנות תפילין סימן לב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כה]

ותחלת העבוד מקרי בשמישים העורות לתוף הסיד, ולא כעת
ששמישים לתוף המים קדם⁽⁴³⁾.

(43) וביאר החזו"א (א"ח סי' ו ס"ק י), שכוונת המשנ"ב לומר, שלא
רק שאין צריך לשרותם במים לשמה, אלא שאף אם שראן במים
לשמה לא מועיל לענין המשך העיבוד לומר 'כל העושה על דעת
ראשונה הוא עושה', אמנם דעתו לחלוק, שאם שרה אותן במים
לשמה, שוב אין צריך יותר מחשבת לשמה אם עושה בעצמו את
המשך העבודות ואינו נותן לנכרי לעשותן, מפני שסוף סוף תחילת
העבודה היא, וקבעו במחשבתו וברצונו לספר תורה, ושיוך כזה
'כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה'.

והוסיף, שאם אמר בתחילה בפירוש שכל העבודות שיעשה יהיו
לשם ספר תורה, משמע שנחשב הדבר כאילו אמר לשמה בשעת
העבודות עצמן, וכן מבואר בביה"ל לעיל (סי' יא ס"א ד"ה שיאמר
בתחלת) לגבי טויה, שבעיור כזה אין צריך לדין 'כל העושה' וכו'.

[משנ"ב ס"ק מ]

מותר לשנות לתפילין ומזוזות אף דקדשם קלה ממה⁽⁴⁴⁾.

(44) וכמו שביאר המג"א (ס"ק י), שאף על פי שאין מורידים מקדושה
חמורה לקדושה קלה, כאן מותר מפני שאינו אלא הזמנה, ומי"מ
אין דינו כהזמנה גרידא, שהרי מבואר בשו"ע לקמן (סי' מב ס"ג)
שהזמנה לאו מילתא היא ומותר לשנותו אף לדבר חול, ובהכרח
שכיון שההזמנה היא לגוף הקדושה ולא לתשמיש קדושה בלבד,
עדיף הדבר מההזמנה גרידא, ובאופן זה 'הזמנה מילתא היא', ואסור
לשנותו לדבר חול, כמבואר ברמ"א שם.

[משנ"ב שם]

ואני מתנה לכשאצצה שאוכל לשנותו לכל דבר⁽⁴⁵⁾ וכו', דאז
מסתפקים האחרונים אם מהני⁽⁴⁶⁾.

(45) ואף שאם ישנה ויעשה מנוני תפילין, נמצא שמשתמש בקלף
שלא עובד לשמה, שהרי מעולם לא עיבדו לשם תפילין, ומצות
ספר תורה הרי שונה ממצות תפילין [וראה שערי תשובה סי'
מב ס"ק ד], כתב החזו"א (א"ח סי' ו ס"ק ה) שקדושת ספר
תורה תפילין ומזוזות אחת היא, ונמצא שכשעביד לשם קדושת
ספר תורה החמורה עיבד בכך גם לשם קדושת תפילין הקלה
ממנה.

(46) ובטעם הדבר כתב בביה"ל (ד"ה או לשם), משום שבוה צריך

לדין ברירה, שרק אם לבסוף עשה מן העורות תפילין או ספר
תורה הוברר הדבר שלשם כך עיבדם, וכיון שקיימא לן
שבדאורייתא אין ברירה, לא הוברר לשם מה עיבדם, ולא חשוב
כנעשה לשמה.

והחזו"א (שם) הקשה, שגם באופן הראשון, שמתנה שיוכל
לשנותו, אין כאן עיבוד לשם ספר תורה, שהרי מתנה שיוכל
לשנותו לצורך חול. ותירץ, שלענין דין לשמה אין צריך לחשוב
בהחלט לכתוב על העור ספר תורה, ומספיק שיוקדש לקדושת
ספר תורה, ואם ירצה לכתוב עליו ספר תורה יכתוב, מה שאין כן
באופן השני, כשהעיבוד לשמה הוא להדיא בדרך ברירה, לא
מועיל, משום שקיימא לן שבדאורייתא אין ברירה.

[ביה"ל ד"ה בתחלת העבוד]

דקדם קדמא לן דאין צריך קלל שיהא לשמה⁽⁴⁷⁾.

(47) היינו לגבי השרטוט והחלקת הקלף [ושלא כדעת הבני יונה (יו"ד
סי' רע"א ס"א) והקסת הסופר (סי' ב ס"ב) שכתבו שלכתחילה יש
לגרד את העור ולהחליקו לשמה], אך לגבי השחרת הרצועות,
מבואר ברמ"א לקמן (סי' לג ס"ד) שצריך להשחירן לשמן.

ולענין הסרת השיער וחילוק העור לשנים, צידד החזו"א (א"ח סי'
ו ס"ק יא) שאין צריך לעשותם לשמה.

[ביה"ל שם]

אף יש מן האחרונים שמתמירין בדרך לענין שרטוט וכו', אפילו דייקבד⁽⁴⁸⁾.

(48) ומי"מ, שירטוט על ידי מכונית גלגלים, דהיינו שאדם מסובב גלגל
ועל ידי זה דוחק את הברזל שמשרטט בו, והאדם חושב שיהיה
לשמה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' קמח) שנחשב שנעשה
לשמה.

[משנ"ב ס"ק כח]

צ"ת לה אשעה מרעטת כזה ונותנם אדעתא דהכי⁽⁴⁹⁾.

(49) והחזו"א (א"ח סי' ו ס"ק י) ביאר, שמחשבת הלשמה של
העכ"ם לאו כלום היא, אלא כיון שניכר שהפעולה הראשונה
שעושה הגוי נעשית מחמת ציווי הישראל, מתיחסת הפעולה
לישראל כאילו עשאה הגוי בשליחותו, ומועילה מחשבת הלשמה
של הישראל עצמו. מה שאין כן בפעולה הנמשכת, שכבר אין ציווי
המשלח ניכר, אין הפעולה מתיחסת לישראל, וממילא לא מועילה
מחשבתו.

המשך מעמוד קודם

[ביה"ל ד"ה וצרף]

שחור דאורייתא⁽⁴¹⁾ וכו', ויש לעיין⁽⁴²⁾.

(41) וכן כתב החזו"א (א"ח סי' ו ס"ק יא) שהוא מדאורייתא.

(42) וטעם הפקפק בדברי הבית אהרן מבואר במקדש מעט (סי' רע"א
ס"ק ה), שהרי עושים מהעורות גם בתים לתפילין, קמיעות, ופרשיות
לתפילין ומזוזות.

יום ד' כ"א תמוז תשע"ח

באר הגולה מג

הלכות תפלין סימן לב

העמוד שהוא מעבדו לשם תפלין *או (כו) לשם (יג) [יג] ספרותורה, האכל אם עבדו לשם מזונה (כו) פסול: ט *אם עבדו אינו יהודי, *להרמב"ם פסול (כח) אפילו אמר לו ישראל לעבד לשמו, בולקרא"ש כשר אם ישראל עומד על-גבו וסיעו. הגה (כט) קצת (יג) בעבודה (כ"י) בשם הרא"ש

שערי תשובה

רק משיחה דקה אכל לא אם הוא טוע על קרי רעב קצת: [יג] ס"ח. עין בה"ט בשם עה"ג. ובפנים מאירות ח"ג סי' יא כסב שנקד הפאון בעל עה"ג השיג עליו מהדרי"ש ע"ש. אגבם נבדל פנים מאירות הוכיח מה"ש דמנחות שהיה ע"ש הנה"ג ע"ש. אגבם בשאגת"אריה סי' מו האריך בזה דעבוד ובתיבה לשמה מהני מקדשה חמורה להרשה קלה, ולא מפעמי' משיר לש"י דמספיקא דתרא מלתא הוא ופגמי בין משיר לש"י ובין איקבא, ואם עבד לס"ת מהני לתפלין וקויות שקלים מקדשת ס"ת, ואם עבד לתפלין

הקלף והשרטוט לא צריך לשמה: (יג) בעבודה. דוקא כשיסיעו בעבוד ואפילו

באר הגולה

מה חולק על זה וסבירא לה דלדינא נש ספק אם נאמר הוכיח סופו על תחלתו, וגם בבאור הגר"א לעיל בסימן יא כתב בן דפסק הוא אם נאמר הוכיח סופו על תחלתו, עין שם. ונראה דאף-על-פי' אין להחמיר בדעבד, אחר שיש הרבה מקלים, כי גם דעת הגאון מהר"ם בענין בבאור על הנה"ג על הקל בזה, עין שם היטב בסוף הלכות ספרותורה בדבור המתחיל או אינו, ובפנים הראשונים שמביא הש"י לדבריו שם ביוה"ד נדעה דע"א, מדמכשרי הגאונים להחמיר אפילו קלף שנתעבד לגמרי שלא לשמה לדי' מתוך ולהעביר עליו סיד לשמה וכל-שכן בזה, מנפסא אגרא! [הגה"ה: ומכל-שכן לסי' מה שמצאתי בשם תשובת חב"י, דמפני' שהיא תשובת הגאונים שמתירים להחמיר את העור המעבד לדי' מתוך ולהעביר עליו סיד לשמה, הניו בעור שאינו מעבד על-צדו, אסורו הניו מביא דהניו דבריו. ועין פקטורס אחרון לשלחן-ערוך של הגר"י. ולענין דעתי נראה דהאי "דק" המוזר שם בתשובת הגאונים הניו קלף מוש, וכן מוכח שם מדברי הטור ושו"ע שם בתחלת הסימן, ולא נזכר לזה דהטור אפי' גס"ב בקלף שלא נתקן על-צדו, במל"ח לבד או במל"ח וקמ"ח ולא עפ"י, דנה לא הנה מתיר הטור באם אין נכלת וכו' אפילו במקום הדק: ודע, דהטור וגם השלחן-ערוך השמיטו שם האי דין ראשון דתשובת הגאונים שמתירין אפילו במל"ח לבד במקום הדק, שמע מה דלא סבירא לה, והשעם: דסבירא להו פי' דנהי' הלכה למשה מסיני, כמו שכתב הרמב"ם דפסק א מהלכות תפלין, אין להקל בו, עד כאן הגר"י. ואולי גם דעת הגר"א בן כמו לענין ספק אם צריך להוציא בזה דוקא, דגם שם מביא הגר"א דפסק הוא, ואף-על-פי' אין לא החמירו רק לכתחלה, וכדמכח מהש"י לשלחן-ערוך שכתב "טוב להוציא בשפתיו", וכדכתב הפרי"מגדים, בן נאמר בזה: ומכל-שכן לסי' דעת הפרי"מגדים שעבד לשמה הוא דרובן, היצא מקדוהו, דאם שכתב לזה העורות לתוך הסיד לשמה, ונזכר בתוך עבדו בעור שיש עליו גרין שם הפתק, שיטלם מן הסיד ויחזיר ויתנם לתוך הסיד לשמה, כך נראה לי ברור בענין השם ודבר. וכל זה אם הוא מחשב לשמה במעשה העבוד גופא, אבל אם מחשב לשמה בעת תפילתו אחר-כך, כגון מה שממחים אותו באשן הפימ"ס וכדומה, או בעת השרטוט של הפימ"ס, או ברצועות בעת השחקן לבד הוא מחשב לשמן, זה פוראי לא מהני [ט"ו] ביר"ד שם ופמ"ג והסכמת האחרונים. ודע עוד, דבהם קומא לן דאין צריך כלל שיהא לשמה⁴¹, ואפילו במזונה דעצם השרטוט הוא הלכה למשה מסיני, אפילו הכי אינה צריכה להיות לשמה: אך יש מן האחרונים שמתמירין בדבר לענין שרטוט [הב"ח] במזונה והבנייתו אף בספרותורה אפילו ריעבד⁴², ונכון לחש' לדבריהם על-פני-

פנים לכתחלה. ועין בפרי"מגדים במשכבות-הרב סעיף-קטן ד וסבין את הכל. ועין בפרי"מגדים שכתב עוד, דלפי דברי הפ"ח לא יועיל שרטוט אפילו דפסרי תורה למזונה, אבל לסי' מאי דאין פסקין דספרותורה ומזונה שרין מהני. ועין שם עוד דשרטוט דתפלין למזונה בודאי לא מהני להפ"ח, ואף אם שרטוט לשמה פאון דלימא דמיא, אך כבר הכרענו דאין להחמיר בדעבד. ועין שם בפרי"מגדים שכתב דכל זה בסתמא, אבל במחשב בהר"א בהשרטוט שלא לשמה אפשר דנצ"ח לדברי הפ"ח: * או לשם ספרותורה. עין במשנה ברורה במה שכתבנו "ולא כמו שנהגו הסופרים", עין שם השעם דבדאורייתא קומא לן אין פרידה, ולפי מה שכתב הפרי"מגדים דעבד לשמה הוא דרובן יש להקל בדעבד, וצריך עיון למעשה: * אם עבדו עכו"ם, ואם עבדן אשה או קטן, עין לקמן בסימן לט במשנה ברורה סעיף-קטן י: * להרמב"ם וכו' וסיעו. לכאור' הדין דסיעו צריך להאריך קצת. דבהה"ש הביא פה וביוה"ד נדעה דע"א דסיעו אפילו בסוף מהני, והביא ראיה מהחזקת הקלף לסיד, ע"ש: והפנים מאירות בסימן מה השיג עליו: אחר, דאין נאמר כאן הוכיח סופו על תחלתו, כיון דתחלתו עשאו עכו"ם אף נאמר דמשום דכא הישראל לבסוף וסיעו לשמה יוכיח על תחלתו שיהא לשמה? ועוד, דאפילו בישראל עצמו הביא ראיה דלדינא יש ספק אם נאמר הוכיח סופו על תחלתו, עין שם היטב. ובאמת לפי הנהגתו ב"ש"י יש על הש"י פליאה גדולה מזו, דהאף הביא הש"י ראיה מהחזקת הקלף לתוך

שער הציון

(כו) נודע ביהודה מהדורא תננא בסימן קעה, ע"ש, ומשיג שם על העצרת-וקנים שכתב בסימן זה בהפסו: (כט) ביה"י וסוף, ודלא כתשובת עבודת-הגרשני דמחמיר: (כט) לקמן בסימן מב, ע"ש כל פרטי הדינים: (ל) תשובות רע"א בסימן ב דלקמן בסימן מב בשערי-תשובה, ע"ש: (לא) ביה"י וסוף: (לב) הרא"ש בהלכות קטנות: (לג) פרי"מגדים: (לד) ט"ז: (לה) שו"ע ב"ח עלת-תמיד פקטת הגדולה ומגן-אברהם ואלה רבה ובאורי הגר"א לעיל בסימן יא לדעת הרא"ש, דלא בפנים מאירות בסימן מה שמחמיר בזה: ואף-על-פי' בן במקום שעבדנו ישראל מצויים וכן להישראל, פי' גם התוספות סבירא להו בהרמב"ם:

באר היטב

ויניח העור בסיד עד שיפיל השער מאליו, ואם מוציאה קדם לכן לא יכתב עליו דהוי דפקרא, ב"ש מ"א: (יג) ס"ח. בתשובת עבודת-הגרשני סימן כה אוסר לכתב תפלין על קלף שנתעבד לשם ס"ח, אם לא שכתב בתחלה שאם ירצה אח"כ לשנות לקדשה קלה שיהא רשות בידו ע"ש, ועין בד"א אחרון מה שהקשה עליו. ועין בתשובת צמח-צדק סימן פא אי מועיל התנאי למעבד עור לרצועות של תפלין להשתמש במה שישיפיר מהעור לתשמיש של חל, ונדעוהו קהא דברצועות מטר ע"ש. ועין ביר"ד סימן רע"א ס"ק ד בתבתי בשם השור דתקון

משנה ברורה

ותחלת העבוד (כו) מקרי פשמישים העורות לתוך הסיד, ולא בעת שמישים לתוך המים קדם⁴³, מפני דנה לא מקרי צדן עבוד: (כו) לשם ספרותורה. דקדשתה חמורה מתפלין ובכלל מאתים מנה, ואף-על-פי' בן (כט) מטר לשנות לתפלין ומזונות אף דקדשתם קלה ממנה⁴⁴, אבל לדבר חל אסור לשנותו, לכד (כט) אם התנה בפרוש בתחלת עבודן שיהא מטר לשנותו אף לדבר חל אז מטר לשנותו. ונהנין (ל) שנהנין בן הסופרים לכתחלה בעת שמישים העורות לתוך הסיד שיאמרו: אני נותן עורות אלו לתוך הסיד לשם קדשת ספרותורה, ואני מתנה לכשארצה שאוכל לשנותו לכל דבר⁴⁵. ולא כמו שנהנין הסופרים שאמרו: לשם ספרותורה או תפלין או מזונות או שאר דבר רשות, דאז מספיקים האחרונים אם מהני⁴⁶, ועין בבאור הלכה: (כו) פסול. ולא מהני רק למזונה בלבד, דקדשתה קלה מתפלין: ואם עבד לתפלין מהני (לא) אף למזונה ולא לספרותורה: ואם עבד העור לשם רצועות, לא מהני לכתב פרשיות עליו אם עשה אחר-כך קלף מהו, דקדשתו חמורה, ואפילו לעשות מהו עור בתים יש לומר נמי דפסול, דקדשתו חמורה מרצועה [פמ"ג ועין שם עוד מה שכתב בזה]: ט (כח) אפילו. דסבירא לה להרמב"ם דעכו"ם עושה אדעתא דנקשה, ואף-על-פי' שהעכו"ם אומר ששומע לישראל, אין פיו ולבו שרין בזה. אבל הרא"ש סבירא לה דכיון שהוא עומד על גבו (לג) בתחלה בעת שמישים העורות לתוך הסיד ואומר לו שיתנם אז לתוך הסיד לשמה, ולא בעינן הפנה של העכו"ם לזה רק בעת רגע נתינתם לסיד, צ"ח לה אשעה מועטת בזה ונותנם אדעתא דהכי⁴⁷. אבל אם הישראל העומד על גבו חשב בלבו לבד לשמה, לא מהני, ואפילו אומר לו (לג) בפרוש, כל שעומד מרחוק ואינו מלמדו לא מהני אפילו להרא"ש: (כט) קצת. אפילו אם לא סיעו רק (לד) בסוף העבוד, ואפילו גם זה הסיעו לא הנה רק בשתפות עם העכו"ם, כשר. וכל זה למעשה בעלמא, אבל בדעבד להרא"ש כשר (לה) אפילו לא סיעו כלל, דעכו"ם אדעתא דישאל המצנחה

הַלְבוֹת תַּפְּלִין סִימָן לֵב

(ל) וכן נותבין. וצין לעיל סימן יא סעיף ב: **י'** כְּשֶׁמִסְמְנִין הַנִּקְבִּים בְּמִרְצֵעַ *צִעִין אוֹתוֹת, אָף-עַל-פִּי שֶׁנֶּקֶל לֵאמֹר-יְהוּדִי *לְזִיף אִין חוֹשְׁשִׁין, *מִשּׁוּם דְּמִרְתַּת הָאִינוּ-יְהוּדִי פֶן זְכִיר יִשְׁרָאֵל (לא) בְּטִבְעוֹת (יד) צִין: **יא** עוֹר שֶׁעָבְדוּ שְׂלֵא לְשִׁמוֹ אִם יֵשׁ תְּקוּן לַחֲזוֹר לְעָבְדוֹ לְשִׁמוֹ, *יִתְבָּאָר בְּטוֹר יוֹדֵה-דַּעַה (טו) סִימָן רַעַא: **יב** *יִיְהִיָּה הַקָּלֶף מַעוֹר בְּהִמָּה וְחִיָּה וְעוֹף (טז) [טז] *הַטְּהוֹרִים, *אִפְלוּ מִנְּבִלָה וְטִרְפָּה שְׂלֵהֶם, אֶכְל לֹא מַעוֹר בְּהִמָּה וְחִיָּה וְעוֹף הַטְּמֵאִים, דְּכָתִיב "לִמְעַן תִּהְיֶה *תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ", מִמִּין הַמֵּתֵר לְפִיךָ. וְלֹא מַעוֹר דָּג אִפְלוּ הוּא טְהוֹר, מִשּׁוּם דְּנִפְשֵׁי זֶהֱמָה: **יג** יִיְהִיָּה הַקָּלֶף שְׂלֵם, שְׂלֵא יִהְיֶה בּוֹ נִקְבִּים שְׂאִין הַדִּין עוֹבֵד עָלָיו, *דִּיחִינוּ שְׂלֵא תִּחָּא *הָאוֹת נִרְאִית בּוֹ חִלּוּקָה (יז) [יז] (לכ) לְשִׁתִּים: **יד** *הַסּוֹפְרִים הַזֵּרִיזִים

פאר הייט

בסוף העבוד מהני, אבל אינו מועיל אם סינעו להשחיר הרצועות. ודבר צריך אפילו לא סינעו כלל בשר, וצל-פל-פנים צריך שישמרו לעבוד-מוכבים למן לתוך הסידור לשמור, וצנן בארבע-עשר סי"י ובהרומי"ט סי"י עד: (7') צין. כתב הג"מ אם נהני מתחלה בעבוד לשם קדשה יוכל להיות העובד-מוכבים להוציאם ולתקנו רא"צ לסינעו עוד, צנ"מ"א: (12) סימן רע"א. דיוכלין לחזור ולתקנו, ע"ש סי"ק א' מ"ש"ט: (12) הטהורים. בתוספות דסו"ה דף י"ו כתבו בשם הירושלמי דאפילו ששאר ספרים שיש בהם שמות אסור לתבש על עור בהמה טמאה, מ"א. בתשובת הרמ"י סימן ל"ו כתב דיש מקלות: דישל של מין מן ש"כ ב"שכנה"ר וכו'. וכו'. א"תקנה טמאה שדולת מהחיות אם עולותיה קשר אליהם סימן ב' שהצריך והעלה להחמיר, עור של בהמה רובעת ונרבעת אסור אם שהדיו עובר עליו ואין תנאי נרש בקלמוס, אף-על-פי שנהגה נקב דק

מִשְׁנָה בְּרִירָה

לַעֲשׂוֹת לְשִׁמְהָ עֶבֶד: (ל) וְכֵן נוֹתְנִין. וְהַמְנִיחַ לִפִּי דְּבָרֵי אֲחֵינוּ
לְכַמְחֶלָה צָרִיךְ לִהְיוֹת כֵּן: שֵׁשִׁים הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֲצֻמּוֹ הַעוֹרוֹת לַחֹדֶף הַסִּיד
לְשִׁמְהָ, יֵאמָר לַעֲבוֹים שְׂכָל שְׂאֵר מְלָאכַת הַעֲבֹד שֶׁיַּעֲשֶׂה הוּא יַעֲשֶׂה
גַּם־כֵּן לְשִׁמְהָ, וְיִכּוֹל הַעֲבוֹים אַחֲרֵיהֶן לְהוֹצִיאָו בְּעֲצֻמּוֹ וּלְתַקְּנוֹ וְאֵין
צָרִיךְ עוֹד לַעֲמֹד עַל גְּבוּ וְלִסְגֹּר עוֹד. וְאִם נָתַן הַיִּשְׂרָאֵל הַעוֹרוֹת בְּעֲצֻמּוֹ
לַחֹדֶף הַסִּיד לְשִׁמְהָ וְלֹא אָמַר כָּלוּם לְהַעֲבוֹם, כִּתְּבֵהם הַפְּרִימָגְדִים דְּצָרִיךְ
עֵינֵי בְּנֵה נָכִי לִפִּי דְּבָרֵי הַבֵּית־יוֹסֵף בְּיוֹדֵה דַּעַה בְּסִימָן רַעָא כְּשֵׁר אֶפְלוּ
לְדְּבָרֵי הַקַּמְבֹּם, וְהַבִּיחַ אוֹסֵר. אָכֵן לִפִּי דְּבָרֵי הַנוֹדֵעַ בִּיהוּדָה בְּסִימָן
קַעֲה, עֵין שֵׁם, וּבִאֲוֵרֵי הַגָּאוֹן מִקְרָם בְּנַעַט עַל הַפְּרִדְכִי סוֹף הַלְכוֹת
סִפְר־תוֹרָה, יֵשׁ לְהַקֵּל בְּדִיעֲבָד¹⁶⁰. וְאִם סִינֵי הַיִּשְׂרָאֵל לְהַעֲבוֹם קָצַת
בְּסוֹף וּבְנֵה גַּמַר מְלָאכַת הַעֲבֹד, וְלֹא אָמַר לַעֲבוֹם פֶּלֶל שֶׁיַּעֲשֶׂה
לְשִׁמְהָ, (ו) נָה בְּרֹדְאִי לֹא מַהֲנִי, דְּמִסִּיעַ אֵין בּוֹ מַמַּשׁ. וְהֵינּוּ מַלִּי שָׁנָה
גַּמַר הַעֲבֹד לֹא עֲשֶׂה בְּעֲצֻמּוֹ רַק בְּסִינֵי עִם הַעֲבוֹם, אָכֵן אִם גַּמַר
הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֲצֻמּוֹ בְּלֹא סִינֵי הַעֲבוֹם, כְּגוֹן שְׁהוֹצִיא הַיִּשְׂרָאֵל הַעוֹרוֹת
מִן הַסִּיד קֹדֶם שֶׁנִּגְמַר עֲבוֹדֵן וְחֹר וְהִנֵּחֵם בַּחֹדֶף הַסִּיד לְשִׁמְהָ, הַשִּׁי
בְּיוֹדֵה דַּעַה וְהַגָּאוֹן מִקְרָם הַנִּלִּי מְקַלֵּין בְּנֵה, וְאֵין לְמַחוֹת בִּידֵי הַנִּהֲגָה
לְהַקֵּל בְּדִבְרֵיהֶן, וְכֵמוֹ שֶׁבִּרְנֵנוּ בְּבֹאוֹר הַלֵּכָה: י (לֹא) בְּטִבְעִיּוֹת
עֵינֵי. שֶׁנָּתַן בְּסִימָנֵינוּ, אוֹ שְׂאֵלוֹ הַנִּקְבִּים נַעֲשֶׂה יוֹתֵר מִחֲדָשׁ מִשְׁלֵו.
וְיֵשׁ אוֹמְרִים (ז) שֶׁיִּכְתֹּב בְּרֹאשׁ בְּנִינִים בְּמִקּוֹם שְׂאֵין דָּרָךְ לַעֲבֹד
הָרֹאשׁ וְיִשְׂאֹר הַכְּתֵב עַד אַחֵר הַעֲבֹד, וְלֹא יִסְמֵן בְּמַרְצֵעַ מִחֲמַת
חֲשֵׁשׁ זִינִי, וּבְדִיעֲבָד יֵשׁ לְהַקֵּל בְּהַשְׁלֵמֶת צָרָה: יג (לֹב) לְשִׁתִּים.

בכאורו על הקריטי סוף הלכות ספרותורה כ"ה או יס"ט. שמוכת בקריא מקריבי שם
התקראל פעלה בעצמו במלאת העבוד לשמה: * בעין אותיות. כ"י שלא יחליפם
לזמן. שפניה העור על פני עור אחר ועושה גסמן כמכרע קצין אותן האותיות. כתב
על התקנים הנקראין בהקלה, ואותן שלאים קרוב לזריא שלא נתעבדו לשמה, שהן
נעבדו כ"י אם נגד השקטם: * משום דמקרתם. הא לא הכי לא שיק כ"ה ספקא דרבנן
מקום דלא הנהגו בו העפרים על ידי החליפין, קמא לן דלא חליטין לאחריני (מס"ג):
ור טוב, שערך לא יצא לאריר העולם (ס"ה) (אחרונים): * הטהורים. וטהורה שגולדה
והטהורה ממזר לכתב עליה סתם. וצין בתשובת סתם הלכות תפלין סימן לו. ועור של
גלי"ד אחרים. כגון נחירות ונקירות, תוספות שבת ק"ח: * תורתה תימן. ואפילו שאר
ואם הם בנתיבין רק בקדמו לסימן השם, ש"י לימר דשרי לכתב, והוא הדין ספרי השם
ואם הם קצין קצין לבם וסמבטנו "אם לאורה המפכה וב"י רואין אם יש בו צורת השם
קל כהנ"י אפלו אם אין בו שיעור אורע המקום ההוא, כיון דלא נשתנה צורת האות

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

(לו) פרי-מגדים: (לז) מן-אברהם:

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

מקנה לקוהות ולא לס"ת, ואם עבר לקוהות לא מקנה אלא לקוהות לבד וכמ"ש חכ"י סי' לב ע"ט: [מן] הטהורים. עב"ט. וכתב בבכור"שור בשבת דף קח. מנן שאין מתבין תפילין בו, והוא ע"י מה שבאנו בשאלה אחת אם מקנה לקחת תפילין ע"י עור הקנה טהורה שנעברה ונעשית ע"י, והעלנו לפי מ"ש כאן ויצינו מן הסתם (ור"ל) שבמחשבה אם הוכיח דמותה כפי מקש בעיניו, ונלא כמ"ש התוספות דקאי על הדין. וספר תשובותיו נשלמו מן העין תכלה על דבריו, אלא אפילו לפרוש תהום נכבדה על הדין הקדמ' מ"א ועל לאמר דמי אהפך לקוח בו ע"י קס: [ו] לשומע. עב"ט. וכן השגיח בקצור וזל אכן העדור הרקס כבליז המג"א. וכן בשמ"ח בית אפרים חלק סי' א"ח ע"א מ"ש:

מִן הַמִּבְרָה, וְיִשְׁלַח חֶזֶק יוֹתֵר מִשְׁלַל בְּהֵמָה, וּבִהְמָה שְׁחִיטָה עֲדִיף מִשְׁלַל חֶזֶק נִבְלָה לְחֹרֶם, אוֹ עֹד בְּהֵמָה שֶׁהִזְדָּה שֶׁנִּלְכְּדָה מִמַּמָּאָה אִי פָסוּל לְחֹרֶם, עֵינִי בְּתִשְׁבֹּת לְכַתֵּב תְּרִי"ם, יִדְרָא לְהִזְדָּה סִימָן לֵה ע"ש: (ו') לְשִׁמְיָם. ר"ל דְּבִשְׁמַת הַכְּתִיבָה

בְּאֵדָר הַלְכָה

הסיד, והרי על-כרחו סגור ערע, דבחרתו הסיד אפלו לא היה בעבוד ראשון שוב
אמירה לעבדים מהרי, כמו שנראה מהרי השור ביוהרד'ה שם, ובאן צריך ע"כ
אמירה לעבדים, דמסנע לבר אין בו משש; אלא על-כרחו דכנת' הש"ו במה שקבת
במסנעו, אין רוצה לומר שישעשה אותה מעשה בסינע העבדים, דמסנע זו בורא אין בו
משש, אלא רוצה לומר שישעשה גם הוא אותה מעשה עבוד בלי העבדים, וסכת' הש"ו
לומר דזה בורא חשיב הוקמה מעליה לנרשה, בין דכלא גמר הישראל לא היה צריך
העור מעבד, וצ"כ כאן לא הקמינו התוספות אלא דחקין החלף ושרטוטו זה לא חשיב
הוקמה לקדשה, בין דכבר נגמר מלאכת העבד, אבל בזה שישעשה בעבוד מעשה
גמורה, דכלא ציט'ה לא היה העור נגמר בעבודו, מהרי, וכל זה הביא ראיה מהתנות
דחק (שהוא קלף כדאיתא בסור), פריש, דלא לענין שבת בורא אין עבוד אחר
עבוד, ובמה שחבר'ה כחלומ'ה שבת לענין שבת מלאכות, וקאן מהרי, אלא על-כרחו
דכאן לא ציינן ר' שישעשה מעשה שבת מלאכה וסד'ה הוקמה מעליה לנרשה, אם-כן
כל-שכן לשעושה הוקם בעבוד ציט'ה, וזה מוכיח שיהא חסד'ה מעבד אף לענין שבת ויכמו
שמוכח בשבת דף עז, דפרקי "הינו מולח' הינו מעבד", אלא אף דלא ציט'ה כי אם
מליחה בעלמא שצידן שם עור ציט'ה ולא קלף, כדאיתא בשבת דף עט, חכ' משום
עבוד, ואם-כן כל-שכן שישעשה ציט'ה לבר, דבה נגמר ציט'ה מלאכת העבוד להתקרא על-
דיריה קלף ולא דמקרא, דחב'ה, כל-שכן דמקרי עבוד לענין לשמה, ואם-כן אין אנו
צריכין לומר יוכיח טופ' על תחלתו, דבסופו לבר די; ומכילא אין אנו צריכין גבי-כן
לומר שישעשה לעבדים בתחלתו לעשות לשמה, ובה יוסר כל הקשיות מדברי הרב טורי
זכב. היזב מדברינו, דשני עניני סנע וש: אם עשה פעלה בשקפות העבדים ואפלו
בתחלתו, בזה ודאי לא מהרי רק באפן שאסור לעבדים לטן לתוך הסיד לשמה, ואפלו
זה לא מהרי רק למראש, ובה מהרי השלח' צידן שבת וסנינו קצת בעבודה, אכל
ודאי אם עשה פעלה בעצמו במלאכתו העבד, אף שקבת' העבד עשה העבדים, בין
דכלא הישראל לא היה נגמר, בכירא לא היה לנרש' דמהרי אין לא אטר להעבדים
בתחלתו שישעשה לשמה, וגם הרמב"ם והתוספות דסבירא להו דהאמירה להעבדים לא

מזה כל ידו כזה לרברר השי' ומהני. אחר כך מציאת עבות' להאזין מהם כנסו
שהוא סוכר גס-סן כמו שכתבנו, שאפילו לא אמר לעצמו מעטן לשמה מהני, בין דע
העבדים בעורות אחרים. ודקא קעין אותיות, אבל נקדים קד לסימן לא מהני ופמג):
המחצית-השקל, דצריך ודירות מרבה בשמענד על-ידי עבדים אמן הוא מניה מטיל
מחזכות עורות שמקצצו ונטול מכל אשר יבוא לידי להטיל טלא, ובקשי נברים אחר
לקא (פי' לשיטתו לשמה הוא ורנן), דכל שנתנה בו העבדים נדל וקחול לזאי הוא;
* הנהגה הקלה מעור בהמה וכו'. עוף משבח, ואחריו מיה, ואחריו בהמה, ושליל
משמאה, עין בהשבות יד-אלהו סימן ב' שהאריך ושהלך להחמיר, אבל טמאה שפולח
אסור הנאה, עין כפר-מגדים¹⁵² כסערי קטן כז: * ואפילו מנחביל וכו'. ואפילו מתנביל
ספרים שאינם מהני, שיש בהם שמות שאינם נחקקים, אסור להקבל על עור בהמה סורה
ופוסקים כהא' גנא שרי ופמג): * הלאו תרי חוקהה לשתים: עין פמשהג סורה
וכו'. ואם הנקב נענשה לאחר הפתיחה הוא רק באמצע עבי' זאת, אפשר דיש לעצד

ג. הנהגת מנהלים
מהלכות תפילין
ד. הרב השמיטו שם
ההטור בלידה יצא שם
קלם השוכה לגאון
ט. ששיר ה שבת קח
ו. שם תפילין קב
ז. הר"י אבנמורה
ח. סימן לו ה שם

